

Alminnelig straffskjerpning krever øket antall celler.

Erfaringer fra Norge.

Av HARTVIG NISSEN
Direktor for Botsfengslet, Oslo.

Lov av 3. september 1942 om endring i den alminnelige borgerlige straffelov av 22. mai 1902 skjerpet betydelig straffene for grovt tyveri (§ 263, nytt annet ledd) og ran (§ 267, annet punktum). Har den som dømmes for grovt tyveri, tidligere vært straffet minst 3 ganger for sådant tyveri eller ran, er straffen etter lovendringen fengsel i minst 3 år. Den som gjør sig skyldig i ran eller medvirker hertil, straffes med fengsel fra 6 måneder til 10 år, men med fengsel ikke under 3 år, såfremt som følge av forbrytelsen noen omkommer eller får betydelig skade på legeme eller helbred.

Den 3. september 1942 ble gitt også en lov om midlertidig tillegg til straffelovgivningen under den nå pågående krig. Det heter der bl. a. at når en forbrytelse som er omhandlet i visse oppregnede kapitler i den alminnelige borgerlige straffelov (blant dem kapitlene om vinningsforbrytelser) er forøvet forsettlig og enten under utnytting av mørklegging, tiltak til vern mot flyangrep, evakuering eller forhold av lignende art som skyldes krigsforholdene, eller har til gjenstand rasjonerte eller andre livsviktige varer som det rår knapphet på, kan den høyeste frihetsstraff som er fastsatt for forbrytelsen, forhøyes inntil det dobbelte og, dersom straffen etter straffeloven når 8 års fengsel, til livsvarig fengsel. Frihetsstraff kan i disse tilfelle ikke ilegges for kortere tid enn 3 måneder, medmindre særdeles formildende omstendig-

heter foreligger. Forsøk kan straffes like med fullbyrdet forbrytelse. I disse tilfelle kan utsettelse av straffens fullbyrdelse (straffelovens §§ 52—54) ikke besluttes, med mindre den skyldige var under 21 år, da forbrytelsen ble øvet.

Disse lovene måtte med sine krav på strengere straffutmåling nødvendigvis øke betydelig de vansker som det allerede før var med å skaffe plass til skikkelig fullbyrdelse av fengselsstraffene. I samme retning drog også forordningen av 28. januar 1942 om straff for svarthandel og snikhandel (i noen grad måskje også lov av 25. mars 1943 om visse rådgjerd mot forbrytere, dens kapitel 2 om forebyggende forvaring).

Disse økete krav til plass for fullbyrdelse av fengselsstraffer har fått særlig betydning for Botsfengslet og fangebehandlingen der. Som forholdene hadde utviklet seg, var dette det eneste fengsel der plassen tillot en formålsmessig fangebehandling. Men to forhold fikk her skadelig innflytelse på behandlingen av de fanger som skulle være i Botsfengslet. Dette gjalt først den sterke øking i antallet av dem som etter lovene av 1942 fikk så store straffer at de skulle inn der. Til dette kom den svære tilgang av fanger i det hele til andre fengsler, som gjorde det nødvendig å la Botsfengslet ta imot fanger fra landsfengselsavdelingen i Oslo kretsfengsel. Begge deler tvang fram 1) overføring fra Botsfengslet til Opstad tvangsarbeidshus av fanger som helst burde ha fortsatt i Botsfengslet, og innsettelse i Sem tvangsarbeidshus av mannsfanger som er dømt til minst 6 måneders fengsel i pris- eller rasjoneringsaker m. v., 2) en omfattende dublering av celler i Botsfengslet med alle de uheldige følger som en slik overfylling nødvendigvis fører med seg.

Det er den nye tilgang mine undersøkinger gjelder, bygd på en sammenligning mellom årene 1. april 1939—31. mars 1940 (siste år før krigen) og 1. april 1943—31. mars 1944.

Det er mulig at det er en øking i kriminaliteten i det

hele, og at denne har øvd innflytelse på tilgangen til Botsfengslet. Det har jeg ikke oversikt over. Når jeg går ut fra at den svære stigning i tilgangen til Botsfengslet først og fremst skyldes lovene av 3. september 1942, bygger jeg denne mening på det at det, som en vil få se, i langt overveiende grad er tidligere ustraffede fanger og framfor alt ungdom på 16 til 24 år som har øket tilgangen, og at straffetidene er blitt atskillig lengere enn før. Mens det tidligere var det alminnelige at en tyv første gang fikk mindre enn 6 måneders fengsel, når ikke særlige forhold var tilstede, er det nå blitt store skarer som allerede ved første dom får straff på minst 6 måneder og derfor skal inn i Botsfengslet. Det formelig strømmer inn der av tidligere ustraffede fanger.

De undersøkinger jeg nå skal gjøre rede for, gjelder de fanger som er kommet inn i Botsfengslet etter dom på minst 6 måneder, eller på to eller flere dommer på sammenlagt minst 6 måneder. Oppgavene bygger på de idømte straffer, ikke på den rest av straffen som etter fradrag for varetekt og for soning som allerede hadde funnet sted i lokalfengsel, stod igjen til fullbyrdelse i Botsfengslet. De har ikke med dem som er kommet inn bare på reststraff sammen med ny straff på under 6 måneder. Materialet er delt 1) etter forbrytelsesgruppene vinningsforbrytelser, voldsforbrytelser, sedelighetsforbrytelser og andre forbrytelser, 2) i aldersgrupper som fengselsstatistikken har dem, 3) i tidligere ustraffede og tidligere straffede. Ved den siste grupperingen er regnet som ustraffet enhver som tidligere bare hadde bøter eller uavsont betinget dom. Det sier seg selv at det ikke er tatt omsyn til unnlating av påtale. Tidligere straffet betyr da at fangen tidligere har avsont frihetsstraff etter dom eller — da ingen av fangene har vært straffet med hefte — tidligere har avsont fengselsstraff etter dom. Ran er tatt med under voldsforbrytelser. For hver kombinasjon av grupper er regnet ut den midlere straffetid i måneder.

Resultatet av disse opptellinger og beregninger er stillet sammen i de følgende oversikter.

Jeg tar først en oppgave over forbrytelsene:

Forbrytelser	Antall innsatte fanger					
	Tidligere ustraffet		Tidligere straffet		Ialt	
	39/40	43/44	39/40	43/44	39/40	43/44
Vinningsforbrytelser ...	55	234	140	177	195	411
Voldsforbrytelser	8	16	11	14	19	30
Sedelighetsforbrytelser.	33	20	14	8	47	28
Andre forbrytelser	3	5	6	1	9	6
Tilsammen.....	99	275	171	200	270	475

Det faller meget sterkt i øynene at for *alle grupper tilsammen* er antallet av tidligere ustraffede steget voldsomt, med 176 fra 99 til 275, d. v. s. at tallet er øket med ikke mindre enn 177,8%. Antallet av tidligere straffede er også steget, men ikke noe særlig påfallende, med 29 fra 171 til 200 eller med 17%. Ialt er antallet av innsatte fanger steget med 205 fra 270 til 475, d. v. s. en øking på 75,9%.

Tar en for seg *de enkelte forbrytelsesgrupper*, vil en se at det framforalt er *vinningsforbrytelser*, som viser svær stigning. Dette gjelder først og fremst de tidligere ustraffede. Antallet av dem er gått opp med 179 fra 55 til 234, d. v. s. en øking med 325,5%. En veldig stigning! Antallet av tidligere straffede er gått opp med 37, fra 140 til 177 eller med 26,4%. Tilsammen er antallet av vinningsforbrytelser gått opp med 216 fra 195 til 411, en øking med 110,8%.

Antallet av *voldsforbrytelser* er ikke stort. Men den relative stigning er ganske betydelig, ustraffede fra 8 til 16, altså 100% stigning, tidligere straffede fra 11 til 14 (27,2%), ialt fra 19 til 30 (57,9%).

Sedelighetsforbryternes antall er gått ned. Det må bety at det i 1943/44 er truffet andre forføyninger overfor dem enn å sette dem inn i straffengsel.

Sekkegruppen *andre forbrytelser* viser noen nedgang. Men det absolutte antall er så lite, at gruppen ikke har særlig interesse.

De fire *forbrytelsesgruppers relative fordeling* går fram av følgende tabell:

Forbrytelser	Forbrytelsene i % av det hele antall innsatte fanger					
	Tidligere ustraffet		Tidligere straffet		Ialt	
	39/40	43/44	39/40	43/44	39/40	43/44
Vinningsforbrytelser ...	55,6	85,1	81,9	88,5	72,2	86,5
Voldsforbrytelser	8,1	5,8	6,4	7,0	7,1	6,3
Sedelighetsforbrytelser .	33,3	7,3	8,2	4,0	17,4	5,9
Andre forbrytelser	3,0	1,8	3,5	0,5	3,3	1,3
Tilsammen	100,0		100,0		100,0	

Det trer meget tydelig fram både at vinningsforbryterne spiller en helt dominerende rolle, og at deres plass innenfor den hele tilgang er øket betydelig fra det ene år til det annet. Særlig gjelder dette tilgangen av tidligere ustraffede vinningsforbrytere.

Alder	Vinningsforbrytelser Antall innsatte fanger					
	Tidligere ustraffet		Tidligere straffet		Ialt	
	39/40	43/44	39/40	43/44	39/40	43/44
16—17 år	3	14	—	—	3	14
18—20 år	8	45	10	14	18	59
21—24 år	8	67	38	36	46	103
25—29 år	13	48	40	41	53	89
30—39 år	9	40	47	59	56	99
40—49 år	8	15	4	23	12	38
50—59 år	4	5	1	4	5	9
60—69 år	2	—	—	—	2	—
70 år og derover	—	—	—	—	—	—
Tilsammen	55	234	140	177	195	411

Jeg går over til *aldersforholdene*, men holder meg der vesentlig til *vinningsforbrytelser* og *alle grupper tilsammen*, se tabellen nederst foregående side.

Jeg har ovenfor allerede beregnet stigningen i hovedsummene. Alle aldersgrupper viser stigning og gjennomgående svær stigning. Unntak gjelder bare tidligere ustraffede på 60—69 år, som er gått ned fra to til ingen, og tidligere straffede paa 21—24 år som er gått ned fra 38 til 36.

Denne oppgave viser tydelig stigningen i relative tall:

Alder	Vinningsforbrytelser Antallet av innsatte fanger er fra 1939/40 til 1943/44 øket med følgende prosent:		
	Tidligere ustraffet	Tidligere straffet	Ialt
16—17 år	366,7	—	366,7
18—20 år	462,5	40,0	227,8
21—24 år	737,5	÷ 5,3	123,9
25—29 år	269,2	2,5	67,9
30—39 år	344,4	25,5	76,8
40—49 år	87,5	475,0	216,7
50—59 år	25,0	300,0	80,0
60—69 år	÷ 100,0	—	÷ 100,0
70 år og derover	—	—	—

Tabellen taler for seg selv. Av særlig innteresse er den *voldsomme stigning blant de ganske unge, tidligere ikke straffede vinningsforbrytere*. Antallet av ustraffede fanger i alderen 16—24 år gikk opp fra 19 til 126, d. v. s. en øking med ikke mindre enn 563,2%. De eldre årsklasser steg fra 36 til 108, d. v. s. en øking på 200,0%.

Jeg går over til å vise hvor stor del hver enkelt aldersgruppe utgjorde av det hele antall fanger i samme rekke, se tabellen øverst neste side.

Blant de tidligere *ustraffede* er det et tydelig skille ved 25-års alderen. Aldersklassene under 25 år utgjør en betydelig større del av tilgangen i 1943/44 enn i 1939/40 (fortsettes etter tabellen neste side).

Alder	Vinningsforbrytelser Innsatte fanger					
	Aldersgruppene i prosent av det hele antall					
	Tidligere ustraffet		Tidligere straffet		Ialt	
	39/40	43/44	39/40	43/44	39/40	43/44
16—17 år	5,6	6,0	—	—	1,5	3,4
18—20 år	14,5	19,2	7,1	7,9	9,2	14,4
21—24 år	14,5	28,6	27,1	20,3	23,6	25,1
25—29 år	23,6	20,5	28,6	23,2	27,2	21,7
30—39 år	16,4	17,1	33,6	33,3	28,7	24,1
40—49 år	14,5	6,4	2,9	13,0	6,2	9,1
50—59 år	7,3	2,2	0,7	2,3	2,6	2,2
60—69 år	3,6	—	—	—	1,0	—
70 år og derover.....	—	—	—	—	—	—
Tilsammen.....	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forholdet var dette:

16—20 år: 20,1% i 1939/40, 25,2% i 1943/44.

16—24 år: 34,6% i » , 53,8% i » .

Ungdommen under 25 år utgjorde således i de to år henholdsvis vel en tredjedel og noe over halvdelen av de innsatte tidligere ustraffede fanger. Dette måtte nødvendigvis bety en mindre tilgang i de eldre årsklasser. Forholdet var dette:

25—49 år: 54,5% i 1939/40, 44,0% i 1943/44.

25 år og derover: 65,4% i » , 46,2% i » .

Jeg skyter inn her en oppgave som meget klart viser
1) hvor stor del de tidligere ustraffede vinningsforbrytere og
2) de tidligere ustraffede vinningsforbrytere under 25 år utgjorde av de *ialt* innsatte fanger som undersøkningene gjelder:

Ustraffede vinningsforbrytere ialt:

55 av 270 = 20,4% i 1939/40, 234 av 475 = 49,3% i 1943/44.

Disse under 25 år:

19 av 270 = 7,0% i 1939/40, 126 av 475 = 23,4% i 1943/44.

Det hele antall var således gått opp fra en femtedel til en halvdel, de under 25 år fra en fjortendedel til nesten en fjerdedel.

Det som er sagt om aldersforholdene, gjelder som nevnt vinningsforbrytelser. De øvrige grupper viser ikke trekk av særlig innteresse. Jeg nøyer meg for deres vedkommende med følgende oppgave, som gjelder antall innsatte fanger, ustraffede og straffede tilsammen:

Forbrytelser. Alder	1939/40	1943/44
Voldsforbrytelser:		
16—24 år	5	15
25 år og derover.....	14	15
Sedlighetsforbrytelser:		
16—24 år	11	6
25 år og derover.....	36	22
Andre forbrytelser:		
16—24 år	—	1
25 år og derover.....	9	5

Det som en her skal legge merke til, er den relativt sterke stigning blant de unge voldsforbrytere, der tilgangen er øket med 200,0%. Men de absolutte tall er jo ikke store.

For alle forbrytelsesgrupper tilsammen stiller aldersforholdene seg slik:

Alder	Alle forbrytelsesgrupper tilsammen Antall innsatte fanger					
	Tidligere ustraffet		Tidligere straffet		Ialt	
	39/40	43/44	39/40	43/44	39/40	43/44
16—17 år	3	15	—	—	3	15
18—20 år	12	52	10	16	22	68
21—24 år	18	74	40	41	58	115
25—29 år	18	51	44	47	62	98
30—39 år	19	51	59	64	78	115
40—49 år	16	22	10	25	26	47
50—59 år	9	9	4	6	13	15
60—69 år	4	1	4	1	8	2
70 år og derover	—	—	—	—	—	—
Tilsammen.....	99	275	171	200	270	475

Sett bort fra de to små aldersklasser 50—59 år, som er uforandret, og 60—69 år, som viser nedgang, er det overalt stigning og for det meste stor stigning.

Denne oppgave viser tydelig *stigningen i relative tall*:

Alder	Alle forbrytelsesgrupper tilsammen		
	Antallet av innsatte fanger er fra 1939/40 til 1943/44 øket med følgende prosent		
	Tidligere ustraffet	Tidligere straffet	Ialt
16—17 år	400,0	—	400,0
18—20 år	333,3	60,0	209,0
21—24 år	311,1	2,5	98,3
25—29 år	183,3	6,8	58,1
30—39 år	168,4	8,5	47,4
40—49 år	37,5	150,0	80,8
50—59 år	0,0	50,0	15,4
60—69 år	÷ 75,0	÷ 75,0	÷ 75,0
70 år og derover..	—	—	—

Det er framforalt ungdommen som er øket i antall. Stigningen var blant *fanger under 25 år*:

Ustraffede: Fra 33 til 141, d. v. s. øking med 327,3 %.

Straffede: Fra 50 til 57, d. v. s. » » 14,0 %.

Ialt: Fra 83 til 198, d. v. s. » » 138,6 %.

Og blant *fanger på 25 år og derover*:

Ustraffede: Fra 66 til 134, d. v. s. øking med 103,0 %.

Straffede: Fra 121 til 143, d. v. s. » » 18,2 %.

Ialt: Fra 187 til 277, d. v. s. » » 48,1 %.

Følgende oppgave viser *hvor stor del hver enkelt aldersgruppe utgjorde av det hele antall fanger i samme rekke, begrenset til noen større grupper*:

Ustraffede:

16—20 år. 15 av 99 = 15,2% i 1939/40, 67 av 275 = 24,3% i 1943/44.

16—24 år. 33 av 99 = 33,3% i » , 141 av 275 = 51,3% i » .

25 år og

derover. 66 av 99 = 66,7% i » , 134 av 275 = 48,7% i » .

Straffede:

16—20 år. 10 av 171 = 5,8% i 1939/40, 16 av 200 = 8,0% i 1943/44.
 16—24 år. 50 av 171 = 29,2% i » , 57 av 200 = 28,5% i » .
 25 år og
 derover. 121 av 171 = 70,8% i » , 143 av 200 = 71,5% i » .

Tilsammen:

16—20 år. 25 av 270 = 9,3% i » , 83 av 475 = 17,5% i » .
 16—24 år. 83 av 270 = 30,7% i » , 198 av 475 = 41,7% i » .
 25 år og
 derover. 187 av 270 = 69,3% i » , 277 av 475 = 58,3% i » .

Innenfor det hele antall utgjorde således fangene under 25 år en meget større del av det hele antall innsatte i 1943/44 enn i 1939/40. Stigningen er relativt størst i yngste aldersgruppe, 16—20 år. Deler en den samlede tilgang opp på tidligere ustraffede og tidligere straffede, vil en se at *stigningen praktisk tatt utelukkende faller på de tidligere ustraffede under 25 år.*

Jeg går over til beregningene av den *midlere straffetid*. Oppgavene gjelder som før sagt de idømte straffer, uttrykt i måneder, ikke de straffer som etter varetekstfradrag stod til rest til avsoning.

Etter det som undersøkningene om antallet av innsatte

Alder	Vinningsforbrytelser Midlere straffetid i måneder					
	Tidligere ustraffet		Tidligere straffet		Ialt	
	39/40	43/44	39/40	43/44	39/40	43/44
16—17 år	8,3	13,3	—	—	8,3	13,3
18—20 år	9,5	12,3	11,2	11,2	10,4	12,0
21—24 år	10,7	12,7	9,5	16,2	9,7	13,9
25—29 år	12,6	12,8	10,9	15,2	11,3	13,9
30—39 år	8,6	11,6	11,1	14,3	10,7	13,2
40—49 år	9,7	10,6	11,0	10,9	10,1	11,0
50—59 år	13,8	8,4	30,0	18,5	17,0	12,9
60—69	8,5	—	—	—	8,5	—
70 år og derover	—	—	—	—	—	—
Tilsammen.....	10,5	12,3	10,8	14,3	10,7	13,1

fanger har vist, ligger det særlig vekt på å granske *vinningsforbrytelsene*, se tabellen nederst foregående side.

Tabellen viser at straffetidene gjennomgående er øket betydelig, ikke minst i de yngste årsklasser. Blant de *tidligere ustraffede* er således straffetiden gjennomsnittlig gått opp med 5 mdr. for 16—17 åringene, med 2,8 mdr. for aldersklassen 18—20 år, med 2 mdr. for alderrsklassen 21—24 år. For de eldre årsklasser er stigningen ikke særlig stor med unntak av aldersklassen 30—39 år, der straffene gjennomsnittlig er gått opp med 3 mdr. Den lille aldersklassen 50—59 år viser ikke så liten nedgang. For alle de tidligere ustraffede vinningsforbrytere tilsammen er den midlere straffetid øket med 1,8 mdr. Blant de tidligere *straffede* er den midlere straffetid uforandret i aldersklassen 18—20 år, mens den er steget i aldersklassene 21—24 med 6,7 mdr., 25—29 år med 4,3 mdr., 30—39 år med 3,2 mdr. Den er på det nærmeste uforandret i aldersklassen 40—49 år, men er gått atskillig ned i den ganske lille aldersklasse 50—59 år. For alle de tidligere straffede vinningsforbrytere tilsammen er den midlere straffetid øket med 3,5 mdr. De tidligere *ustraffede og straffede ialt* viser følgende stigning i måneder: 16—17 år + 5, 18—20 år + 1,6, 21—24 år + 4,2, 25—29 år + 2,6, 30—39 år + 2,5, 40—49 år + 0,9, 50—59 år ÷ 4,1, tilsammen + 2,4.

Innenfor *voldsforbrytelser, sedelighetsforbrytelser og andre forbrytelser* er antallet av innsatte fanger så få i hver enkelt

Forbrytelser	Midlere straffetid (i måneder)					
	Tidligere ustraffet		Tidligere straffet		Ialt	
	39/40	43/44	39/40	43/44	39/40	43/44
Voldsforbrytelser	18,4	28,4	13,5	21,5	15,5	25,2
Sedelighetsforbrytelser .	25,0	30,3	26,0	40,3	25,3	33,1
Andre forbrytelser	19,0	12,0	11,5	6,0	14,0	11,0

aldersklasse, at den midlere straffetid lett er utsatt for tilfeldige og store svingninger. Jeg nøyer meg derfor med bare å gi den midlere straffetid for alle aldersklasser tilsammen, se tabellen nederst foregående side.

Voldsforbrytelser og sedelighetsforbrytelser viser over hele linjen sterk stigning, andre forbrytelser derimot ikke liten nedgang.

Jeg gir så en oppgave for summen av straffede og ustraffede innenfor *alle forbrytelsesgrupper tilsammen*:

Alder	1939/40	1943/44	Stigning og nedgang (÷) i måneder
16—17 år	8,3	17,2	8,9
18—20 år	12,0	13,8	1,8
21—24 år	13,0	14,3	1,3
25—29 år	12,7	15,0	2,3
30—39 år	12,0	15,3	3,3
40—49 år	17,4	15,4	÷ 2,0
50—59 år	21,7	17,0	÷ 4,7
60—69 år	24,1	42,0	17,9
70 år og derover.....	—	—	—
Tilsammen	13,7	15,0	1,3

For alle aldersklasser tilsammen gir jeg denne *spesifikasjon for tidligere ustraffede og tidligere straffede*:

År	Midlere straffetid i måneder		
	Tidligere ustraffet	Tidligere straffet	Ialt
1939/40	16,3	12,2	13,7
1943/44	14,5	15,8	15,0

Etter det som foran er opplyst om økingen av straffetidene i den store hovedgruppe, vinningsforbrytelser, virker det overraskende at den midlere straffetid er gått ned for de tidligere ustraffede innenfor alle forbrytelsesgrupper

underrett. Saken er imidlertid den at nedgangen i antallet av tidligere ustraffede sedelighetsforbrytere fra 33 til 20 har trukket middeltallet nedover, trass i at den midlere straffetid for dem er gått opp fra 25,0 til 30,3 måneder. En ser dette tydelig, når sedelighetsforbryterne blir holdt utenfor. *De tre andre grupper sammenlagt viser nemlig følgende forhold:*

År	Midlere straffetid i måneder		
	Tidligere ustraffet	Tidligere straffet	Ialt
1939/40.....	11,9	11,0	11,2
1943/44.....	13,3	14,8	13,9

Her er den midlere straffetid for de tidligere ustraffede gått opp 1,4 måned.

Jeg har i det foregående gjort rede for svingningene fra 1939/40 til 1943/44 i antallet av innsatte fanger og i lengden av straffetidene. Jeg vil så til slutt se å få på det rene

Alder	Vinningsforbrytelser						
	Samlet idomt straffetid i måneder		Straffetiden er således øket med	Antall innsatte fanger			Den økte straffetid fordelt på hver av de »nye« fanger
	39/40	43/44		39/40	43/44	Øking	
16—17 år..	25,0	186,0	161,0	3	14	11	14,6
18—20 år..	187,5	707,5	520,0	18	59	41	12,7
21—24 år..	448,0	1421,0	973,0	46	103	57	17,1
25—29 år..	599,5	1240,5	641,0	53	89	36	17,8
30—39 år..	601,5	1306,0	704,5	56	99	43	16,4
40—49 år..	121,5	421,0	299,5	12	38	26	11,5
50—59 år..	85,0	116,0	31,0	5	9	4	7,8
60—69 år..	17,0	—	÷ 17,0	2	—	÷ 2	—
70 år og derover ...	—	—	—	—	—	—	—
Tilsammen.	2085,0	5398,0	3313,0	195	411	216	15,3

den virkning som disse to faktorer tilsammen har hatt på kravet på plass til fullbyrdelse av fengselsstraff. Jeg gjør det ved å stille opp økingen i den samlede straffetid, uttrykt i måneder. Da det i særlig grad er vinningsforbryterne som er påvirket av lovene av 3. september 1942, tar jeg for meg dem ved siden av alle forbrytelsesgrupper under ett.

Jeg begynner med *vinningsforbryterne* (se tabellen nederst foregående side).

Tabellen viser at den samlede straffetid for vinningsforbryterne steg med ikke mindre enn 3313 måneder, som gjør 276 år og 1 måned. Fordelt på hver av de 216 »nye« fanger blir det 15,3 måned i gjennomsnittlig straffetid på hver. I 1939/40 var den gjennomsnittlige straffetid for alle vinningsforbrytere under ett 10,7 måned.

På samme måte stiller jeg opp en tabell for *alle forbrytelsesgrupper tilsammen*:

Alder	Alle forbrytelsesgrupper tilsammen						Den økede straffetid fordelt på hver av de »nye« fanger
	Samlet idømt straffetid i måneder		Straffetiden er således øket med	Antall innsatte fanger			
	39/40	43/44		39/40	43/44	Øking	
16—17 år...	25,0	258,0	233,0	3	15	12	19,4
18—20 år...	263,5	932,5	669,0	22	68	46	14,5
21—24 år...	756,0	1638,0	882,0	58	115	57	15,5
25—29 år...	784,5	1472,5	688,0	62	98	36	19,1
30—39 år...	935,5	1762,0	826,5	78	115	37	22,3
40—49 år...	452,5	743,0	290,5	26	47	21	13,8
50—59 år...	282,0	256,0	÷ 26,0	13	15	2	—
60—69 år...	197,0	84,0	÷ 113,0	8	2	÷ 6	—
70 år og derover....	—	—	—	—	—	—	—
Tilsammen.	3696,0	7146,0	3450,0	270	475	205	16,8

Etter dette er da den samlede straffetid for alle forbrytelsesgrupper tilsammen steget med 3450 måneder eller 287,5 år. Fordelt på hver av de 205 »nye« fanger blir det 16,8 måned

i gjennemsnittlig straffetid på hver. I 1939/40 var den gjennemsnittlige straffetid for alle forbrytelsesgrupper tilsammen 13,7 måned.

All denne straffetid kommer jo ikke til fullbyrdelse i et og samme år. Svært mange av straffene går opp i flere år. Men går en ut fra at tilgangen og straffetidene i de nærmeste år holder seg like høye, kan en regne ut *økingen i det daglige middeltall*. Dette blir, når måneden regnes til 30 dager, 272,3 for vinningsforbryterne og 283,6 for alle forbrytelsesgrupper tilsammen. Den øking i straffetiden som her er gjort rede for, skulle fullbyrdes etter de regler som fengselsloven stiller opp for fullbyrdelsen av straff i landsfengsel, det vil si at det ville bli bruk for 284 nye celler. Men her er å merke at faktisk reduseres betydelig det straffekvantum som blir fullbyrdet. En fange som ikke tidligere har vært løslatt på prøve, skal løslates på denne måte etter å ha sonet to tredjedeler av den straff som etter fradrag for varetekt stod igjen til avsoning, da fullbyrdelsen av straffen tok til, med mindre denne rest er under 5 måneder. Forutsetningen er at ikke særlige grunner taler mot løslating på prøve. Det lar seg naturligvis ikke si hvor mange fanger innenfor den økete tilgang ville bli løslatt på prøve. Men en må kunne regne med at det ville bli tilfelle først og fremst med alle de 176 »nye« fanger som ikke tidligere hadde vært straffet. Økingen i antallet av tidligere straffede var bare 29. Jeg tar med også alle disse. De fleste vil tidligere bare ha vært straffet med straffer under 6 måneder og selv fanger med tidligere straffer på 6 måneder eller mer vil som regel bli løslatt på prøve, dersom de ikke allerede har vært løslatt på denne måte. Antallet av dem vil være så få innenfor de 29, at det ikke spiller noen vesentlig rolle om de tas med blant dem som kan gå på prøve. Etter disse forutsetninger regner jeg da at hele den økete tilgang ville bli løslatt på prøve. Setter en således kravet på celleplass ned med en tredjedel, blir det alikevel *190 eller avrunnet 200 celler for lite* til å ta imot det økete antall fanger.

Da Botsfengslet ikke har kunnet ta imot alle disse fanger straks soningen skulle ta til, er fullbyrdelsen av straffene i stort omfang begynt i lokalfengsel. Men det endrer ikke det behov for øket celleplass som jeg har gjort rede for. Den fullbyrdelse av straffene som ikke skjer i Botsfengslet, legger nemlig i stedet beslag på fangeplass i kretsfengslene og de større hjelpefengslene der fangeplassen under de rådende forhold allerede på forhånd er allfor liten.

Juli 1944.